

מתוך "תחליפים" — ליד כינורות ותיזמורת אישור לשידור אם כי לא לביצוע

סילולוים מיוזרחיים. אבל חלק מהמלחינים האלה המירו את דתם במחצית שנות ה-60', והתחילו לייבא תחת שמם טכניקות חדשות של מוסיקה. את השפה המוסיקאלית של כריסטוף פנדרצקי, לוציאנו בריו, קרלהיינץ שטוק האונן, פייר בולז ואחרים שביססו לעצמם מעמד באותה תקופה במוסיקה העולמית.

המרה של מוסיקה ימימית למוסיקה מודרנית זה או אחר נראית תמוהה, ומעידה על חוסר עצמאות טוטאלית, ייבוא והתהדרות בנוצות מוסיקאליות של אחרים. מלחמת ששת הימים הוסיפה לתהליך הזה, ובעיקר תהליך האמריקניזציה של החברה הישראלית. במקביל עלו ארצה כמה מלחינים מחוצלארץ, והמרחק הוא שכמה מהם היו מלחינים שעלו מברית המועצות, שם הם חיברו מוסיקה בנוסח "באבא יגא" ותוך שבווע הם עברו הסבה מקצועית ב"מרכז הקליטה" והחלו ליצור, אונגארד יש ראל". המלחין לאון שידלובסקי שעלה מצ'כיה, והיה בעל הישגים מוסיקאליים בחוקף בינלאומי, הגיע גם הוא והשפיע יחסית באופן חיובי. על כל פנים, נותרו כמה מודרנים מאחרי המתנה, שההסבה המקצועית למוסיקה מודרנית, או התגלות כלשהי — לא פעלו עליהם.

"קוטף פירות מעץ העיתונות"

בשנת 1961 כאשר נערך משפטו של אדולף אייכמן מצאתי את עצמי מרותק לנושא. נאום הפתיחה של גרעון האונזר נשמע לי מזויף וצבוע. הצגה לשמה. למרות זאת עקבתי אחרי הדיונים. הקשבת לי משפט ב"רדיו, והתחלתי ללמוד את הנושא בצורה יסודית: על אנטישמיות, נאציזם, וכל מה שאפשר ללמוד על גרמניה, ספרות גרמנית, היסטוריה גרמנית ופילוסופיה גרמנית. את המוסיקה הגרמנית כבר הכרתי. הלכתי ל"מוד באוניברסיטה מתוך כוונה אחת ויחידה: ללמוד פילוסופיה גרמנית. למדתי קאנט ושופנהאואר, הגל ומארכס, וניטשה. ואז שאלתי את עצמי שאלה: מדוע מלחינים ישראלים שכותבים על השואה נופלים בפח? מדוע היצירות הישראליות הדנות בשואה מלאות ב"קישט"?

או הבנתי כי השואה כנושא — אינה מעניינת, והיא אינה סיבה לטיפול אמנותי. אם מישו עושה זאת, הרי שהוא יוצר לבסוף איזו אופרטה. לא מעניין אותי מדוע יש אנטישמיות? ברור לי שאשוויץ היתה גיהנום עלי-אדמות. מה שמעניין אותי היא ההתבטחות שלנו — היהודים בישראל — ה"קורבן" ומה שקרה לו — מעניין אותי יותר מהשואה. המיסחור של השואה והפיכתה למכ"שיר פוליטי, או הזיוף של השואה לצרכים פוליטיים. למשל: משפט אייכמן עצמו. הרי ההיסטוריה דנה אותו לפני בית-המשפט הישראלי — ופתאום אתה שולף אוי-

צילל מסובסד — וזאת בעיית-היסוד של המוסיקה הישראלית המקורית. אם מלחין קורא ליצירה שלו "מלחמת יום-כיפור" או "א מצבות" הרי שהיד המאכילה מאכילה את המלחין לשובע. זה ההיגיון המוסיקאלי ה"מסובסד של מדינת-ישראל. איכות אמנותית איננה קריטריון שמעניין את המימסד המוסיקאלי.

בעייתו של המלחין הישראלי היא ביצוע עבדו. דותו. המבצעים הינם גופים שמזרימים כספים בעזרת המועצה לתרבות ולאמנות, קרן תל-אביב, ורשות-השידור. ההחלטה על קבלת ביצועים בכל מיסגרת נקבעת על פי עסקניה היא, ועסקני המוסיקה האלה אינם מתעניינים באיכות ובערך-האמנותי. הם מונחים על-ידי אותם העקרונות שהינחו משך למעלה מעשרים שנה את מיכרות הנוחשת בתמנע, העיקר שתהיה לנו נחושת תוצרת הארץ. והעיקרון שלהם הוא, "מוסיקה מודרנית בכל מחיר — אחרת מה יאמרו הגויים." ובמציאות העכורה הזאת ישנם כ-10 מלחינים שמהווים השקעה נושאת פירות לטווח זמן קצר, ומשמשים מעין איגרות-חוב ממסלתיות למוסיקה.

כאשר מגיע מלחין צעיר, הם כותבים אותו כפי שבוחנים מניה חדשה שהונפקה בבורסה. ה"מומחים" שואלים, "אם שווה לשים עליו כסף?" כך נוצר מצב לא-בריא, בו מציעים מלחינים צעירים עבודות לביצוע, עבודות השענוגות על הנורמות המוסיקאליות והמיקצור עיות, אפילו של אותן הוועדות. אך יחד עם זאת, חסרונן של העבודות המוגשות הוא בכך שהן חסרות את הליטוש ה"פטריוטי" (הכוונה לשם מעורר אסוציאציה) או את ה"יחס" או את "עלה-התאנה האונגארדי". כאשר הצעתי לאחרונה יצירה בכותרת הפטריוטית המל-היבה, "מוסיקה קאמרית לקלרינט וכלי מיתר" בת 12 דקות לרשות-השידור, נעניתי שהיצירה, נמצאה ראוייה לשידור" אבל, "לא לביצוע." והסיבה היא פשוטה מאוד: איני עולה חדש מרוסיה, לא בן לעדות-המיוזרה, לא מפקח ללימוד מוסיקה, לא מנהל אקדמיה וגם לא סתם לקנן. מלחין-ידיד הציע לי לכנות את אותה יצירה בכותרת "אלגיה לאוגדת הפלדה" ואז היא תושמע על גלי האתר.

מאות אלפי לירות מתחלקות מדי שנה בין קבוצת מלחינים ניבחרת מטעם עצמה, בסיגנון של פרוס לי ואפרים לך. את אותם שמות שניתן היה למצוא כמבצעים יצירות לרגל שנת ה-200 של ארצות-הברית, יהיה ניתן למצוא השנה כיוצרי "יצירות" לשנת ה-30 של מדינת-ישראל. בניגוד לכל העולם, המוסיקה בארץ מפגרת אחרי הסיפורות. לסיפורות היה ש"עגנון שזכה בפרס נובל, ולפיטול היה יצחק דניציגר. אבל למוסיקה הישראלית היו עד כה רק מבצעים שהצליחו, ולא מלחינים מעל לממוצע. ככה זה לא יילך הלאה.

תו. או השאלה: איך אנחנו בתור קורבנות תובעים לעצמנו זכויות-יתר, למשל: שואה זה רק עסק של יחידים. או: כפרקאסם זה לא שואה. אומרים ש"6,000,000 זה לא 49. אבל הרי היהודים אומרים: דין פרוטה כדון מאה. אנחנו מתווכחים כאן בארץ על מיספרים ולא על מצבים.

אני עובד בפועל כשלוש שנים על יצירה-מוסיקאלית, בה אני דן בשאלה: מה קרה לנו? בעיות המוסרי שקורה לנו. האופן בו אנחנו מרמים את עצמנו מבחינה היסטורית. כיצד שאנחנו משכתבים בעצם את ההיסטוריה? טכניקת-העבודה שלי היא כזאת: הגאוס של גרעון האונזר זה הפיומן הפופולארי, מעין הליט. טעמים של אלי יול, ופרופסור זה או אחר משמשים לי תוך ציטוט. זה הקולאז' האישי של הדוקומנטציה המורסית שלנו כישרואלים כפי שהיא נראית לי. וכיצד ה"חברה שלנו כולה נראית בעיני, לנוכח המידע שמקורו בשואה. עלי לציין, כי בימים טרופים אלה, מאז ה-17 במאי ש"ז, יש כבר מי שעושה בשבילי את העבודה: "הסיגנון החדש", ונאום ההכרתה" של בגין. כל מה שנתר לי לעשות זה לקטוף פירות מעץ-העיתונות. למדתי שיש לנו זוגיות כאלה שדרכו אנו רואים את הכל דרך השואה, והראש שלנו מנופח מזה. אבל אני מרגיש חובה להתעסק בשואה המתרחשת כאן, ולא בשואת יהודי אירופה.

"אלגיה לאוגדת הפלדה"

כל צליל שמשמיע מלחין ישראלי בארץ, הוא

האם ביקשה "המידרשה הלאומית" שעמוס עוז ישלול את

המדרינה? * קיימת אפשרות ש"הפסטיבל הישראלי" הבא לא יתקיים

בגלל יצירה המציגה את אלוהים על הבמה *

משה דור מכריז מלחמה ברפשיה-סיפורתי בארץ

הות לגבי מחירים של ספרי-כיס המיובאים לארץ מאנגליה ומארצות-הברית. מסתבר מרשימתה כי מוכרי-ספרים שמיבאים ספרים בעצמם, שלא דרך סוכנים, מחשבים דולר בכ-12.5 ל"י, ומוסיפים 8 אחוזים מ.ע.מ. כך שהמחיר מסתכם ב"13.50 ל"י. אלא שאותם ספרים המיובאים ארצה בידי סוכנות סטימצקי מחושבים על-פי דולר = 16.90 ל"י. בסיום רשימתה מצטטת ג' את אחד מייבואני הספרים, שאמר לה: "ספרים זה לא להם או חלב. ירצו יקראו — לא ירצו לא יקראו" • העיתונאי וניספח-הסיפורות לשעבר של ישראל בשגרירות בלונדון, משה דור חזר ארצה, ובשבוע שעבר פירסם שלוש רשימות באותו גליון של מעריב, כאשר בשתיים מתוך השלוש הוא מכיר את הכבוד שגפל בחלקו לשמש כניספח-תרבות בלונדון. באחת הרשימות הוא מספר כיצד הביא לו המשורר יאיר הורוביץ במתנה 2 כרכים של כתבי-העת "סקריאה". דור מספר כי עד מהרה שב ולמד את האלימות של היי-הרוח בארץ: "יש לנו פגיונות המבקשים את הגב הנאות כדי לנעוץ בו את המאכלת. וגם נעיצת הפגיון איננה מלאכה נקייה: בלהב קתה הם משתמשים. עלימנת להרבות מכאוב, ומסור במים הם את הלהב בפצע כדי שתרחב וכדי שהקורבן יהא זועק ביסוריו..." אגב, אם מדובר באלים-תורבותית ופגיונות, הרי שזכורה האנתולוגיה לשיירה וסיפורות ישראלית, שהופיעה בלונדון במהלך ש"י רותו של דור, הוא הוצג כנציג השירה העברית Mosh Dor & Many More, כמו שהודעה עמיהו, דליה רביקוביץ ואחרים הם כאין וכאפס ליד שירי הניספח.

האוגדה לקידום אמנות לעם, והמדור פלאסטיות, פירסמו רשימת תערוכה כות לעונת 1977/8 הניתנת להזמנה בכח. בין התערוכות המוצעות ישנן תערוכות של האמנים: דן בן-אמוץ, עודד פיינגרש, טוביה בארי ויגאל תומרקין. בנוסף לכך, ישנן במאגר האוגדה תערוכות על נושאים מוגדרים של אמנות • לפני זמן לא רב התקשרה מוכירת "המידרשה הלאומית" ע"ש אריה בן אריעזר אל הסופר עמוס עוז וביקשה ממנו להתמודד בוויכוח עם ד"ר ישראל אלדר שייב, מטרת הוויכוח, לדברי אותה מזכירה, היתה שהד"ר אלדר ידבר בעד המדינה, ואילו עמוס עוז ידבר נגדה. ברור שעוז סירב להשתתף בדיון שכזה • הנהלת "הפסטיבל הישראלי" הזמינה יצירה אצל גדול מלחיני פולין כריסטוף פנדרצקי בכ"ר תרת "שירת הים", אך מאחר והמלחין ידוע-כאחד שאינו נוטה לעמוד בהתחייבותיו, חוששים אנשי הפסטיבל שפנדרצקי יציע להם לביצוע את היצירה אותה הוא משלים בימים אלה. "גן העדן האבוד" על-פי מילטון. הסיבה לחששות, דברים שאמר פנדרצקי על יצירה זו בהלסינגי שבפינלנד: "מעסיקה אותי מאוד בעיית הופעתו של אלוהים על הבמה, ובמיוחד בעיית החומר המוסיקאלי לתפקיד זה, שעליו להיות שונה מהחומר המוסיקאלי לתפקיד אלוהים. רוב המילים של אלוהים שישירו כשפה אנגלית כמובן...". השאלה שנשאלה היא: כיצד יגיבו ויבליזן המריועני החינוך שלו למראה אלוהים השר על כמה בהטרפוגיה שמורגות ובמילים עבריות, והאם האפשרות שיצירה זו תועלה בארץ, בכוחה להביא לביטול של הפסטיבל הישראלי? • העיתונאית עממי ג' פירסמה רשימה, בה הביאה כמה עבודות תמרי

עמוס עוז נגד ישראל אלדר